

Psalm 15

1 Een psalm van David. HEERE, wie zal verblijven in Uw tent? Wie zal wonen op Uw heilige berg?

Psalm 15 opent met een vraag die eerder was gesteld. Toen de ark van God was buitgemaakt door de Filistijnen, en de Filistijnen deze uiteindelijk weer terugstuurden naar het land Israël, kwam de ark aan in Beth-Semes. De inwoners van die plaats waren verheugd toen ze de ark zagen en brachten brandoffers en slachtoffers voor de HEERE (1 Sam. 6:13-15). Maar “de HEERE doodde sommigen van de mannen van Beth-Semes, omdat zij in de ark van de HEERE hadden gekeken. Hij doodde van het volk zeventig man van de vijftigduizend man” (1 Sam. 6:19). Toen bedreef het volk rouw, en de mannen van Beth Semes zeiden: “Wie zou kunnen bestaan voor het aangezicht van de HEERE, deze heilige God?” (1 Sam. 6:20). Ze stuurden boden naar Kirjath-Jearim en vroegen de inwoners van die stad, om de ark bij hen te komen weghalen (1 Sam. 6:21).

Bijna dezelfde vraag als in Psa.15:1 wordt ook gesteld in Psa.24:3:

“Wie zal de berg van de HEERE beklimmen? Wie zal staan in Zijn heilige plaats?”

Een andere belangrijke parallel is te vinden in Jes. 33:14:

“Wie onder ons kan verblijven bij een verterend vuur? Wie onder ons kan verblijven bij een eeuwige gloed?”

Het gaat in de psalm om de vraag wie toegang heeft de HEERE, bij Hem mag komen in Zijn heiligdom op de heuvel Moria, of in het land Israël (Exod. 15:17, Psa. 78:68-69). Tijdens het leven van David was dat heiligdom een “tabernakel” of “tent”, want de tempel zou pas door Davids zoon Salomo worden gebouwd. Bij de profeet Jesaja heeft de vraag betrekking op de kwestie, wie er mag wonen in het Israël van het toekomstige koninkrijk der hemelen, dat verkeert in Gods nabijheid. Het woord “berg” kan in het OT een letterlijke berg of heuvel aanduiden, maar ook beeldspraak zijn voor een koninkrijk (vgl. Psa. 30:7-8).

Het was Davids verlangen om “al de dagen van zijn leven” te mogen wonen in het huis van de HEERE (Psa. 27:4) en hij was er stellig van overtuigd dat hij daar in de toekomstige eeuwen (eonen, of wereltijdperken) zou mogen zijn (Psa. 23:6, 61:5).

Psalm 15 is niet zonder reden geplaatst tussen Psalm 14 en Psalm 16. In Psalm 14 wordt er gesproken over Gods volk dat door de heidenvolken wordt opgegeten alsof het brood is maar dat de HEERE aanroept en de toevlucht neemt tot Hem

(Psa,14:4-6). Psa.lm 16 knoopt aan bij dit thema uit Psalm 14: “Bewaar mij, o God, want Ik heb tot U de toevlucht genomen” (Psa. 16:1). In Psalm 16 wordt gesproken over de opstanding van de Messias en van het volk van de Messias (Psa. 16:10-11). Maar wie behoren de Messias toe, wie zullen in de toekomstige eeuw mogen delen in Zijn heerlijkheid en een erfdeel ontvangen in Zijn koninkrijk? Daarop geeft Psa. 15 antwoord.

Het is opvallend, dat het antwoord op de vraag van de psalmist niet luidt: “Wie een offerdier meebrengt zonder gebrek”, of “Wie aan Gods voorschriften voor ceremoniële reinheid voldoet”. De HEERE verlangt *innerlijke* reinheid, zuiverheid van hart en van gedrag. Daarop is ook gewezen door de profeten (vgl. Jes. 1:10-17, 33:15, 58:1-11, Jer. 7:1-7, Ezech. 18:5-9, Hos. 6:6, Am. 5:14-15, 21-24; Micha 6:6-8, Zach. 7:9-10, 8:16-17).

2 Hij die oprecht wandelt en gerechtigheid beoefent, die met zijn hart de waarheid spreekt.

Parallellen van het antwoord van de psalmist zijn te vinden in Psa. 24:4 en Jes.33:15:

*“Wie rein is van handen en zuiver van hart”,
“Hij die wandelt in gerechtigheid en billijk spreekt”*

“Die oprecht wandelt” betekent niet: “Die foutloos is”, want dan zou niemand bij God mogen komen (Psa. 14:3). Het betekent: “Die met God wandelt” (Gen. 5:22), die oprecht is tegenover zijn Schepper (Deut. 18:13), eerbied en ontzag heeft voor Hem en zich niet overgeeft aan afgodische of bijgelovige praktijken (Deut. 18:10-12, 1 Kon. 3:6, Job 1:1, Psa. 18:23-24, 101:2-3). De oprechte is de Israëliet die naar Gods woord luistert (1 Kon. 9:4), bij het licht van dat woord leeft en zonden (d.w.z. doelmissingen) belijdt (1 Joh. 1:7-9).

“Die gerechtigheid beoefent” betekent niet: “Die Gods wet volledig in praktijk brengt”, want wie dat probeert te doen komt aan de wet van de gerechtigheid niet toe (Rom. 9:31). Het betekent: Die God op Zijn woord gelooft, die bereid is om “amen” te zeggen op Zijn beloften (Rom. 9:32, 4:3-5). Niet wat de mens zich voorneemt of belooft, maar wat de HEERE spreekt, is gerechtigheid (Jes. 45:19). Bij godsdienstige mensen die niet luisteren naar de stem van de HEERE en vermaning niet aanvaarden (omdat ze rechtvaardig menen te zijn), is “de waarheid vergaan en uit hun mond uitgeroed” (Jer. 7:28).

Binnen het Jodendom betekent “Die gerechtigheid beoefent”: Die in de omgang met andere mensen gééft en niet eist of neemt, zijn vijanden zégent en niet

vervloekt, kwaad beantwoordt met goed en het kwade overwint door het goede (vgl. Matth. 6:1-2, 1 Petr. 3:8-12, Rom. 12:21). Zo iemand is een “*tzaddik*”, een rechtvaardige.

“Die met zijn hart de waarheid spreekt” betekent: “Die van harte de waarheid spreekt”, en vooral: “Die zijn hart, d.w.z. zijn gedachten, voornemens en verlangens, richt op de waarheid”. Gezien het volgende vers gaat het daarbij niet alleen om de waarheid van Gods woord, maar ook om de waarheid (en niet op leugens of lasterpraatjes) betreffende zijn medemensen. Ook op het lichaam van Christus, zijn de woorden van de psalmist van toepassing, want de apostel Paulus heeft gezegd:

“Legt daarom de leugen af en spreekt [de] waarheid, ieder met zijn naaste, want wij zijn leden van elkaar” (Efe. 4:25)

3 Die met zijn tong niet lastert, zijn vrienden geen kwaad doet en geen smaad jegens zijn naaste op de lippen neemt.

Laster is het kwaadspreken over een ander, met de bedoeling om hem een slechte naam te bezorgen en hem schade te berokkenen, zonder dat er enig bewijs is voor de misstappen die de ander volgens de spreker zou hebben begaan. Smaad is het opzettelijk doorvertellen van een echte misstap of een tekortkoming van een medemens, met dezelfde kwaadaardige bedoeling. In Gods wet wordt zulke kwaadaardige taal volstrekt verboden. Mozes heeft tegen het volk Israël gezegd:

“U mag onder uw volksgenoten niet met lasterpraat rondgaan, u mag uw naaste niet naar het leven staan. Ik ben de HEERE. U mag in uw hart uw broeder niet haten... U mag geen wraak nemen of een wrok koesteren tegen uw volksgenoten” (Lev. 19:16-18)

“Geen smaad jegens zijn naaste op zijn lippen neemt” betekent niet alleen, dat de rechtvaardige geen praatjes over een ander verspreidt of doorgeeft, maar ook dat hij niet bereid is om te luisteren wanneer anderen over hun medemensen roddelen. In het Hebreeuws luidt het slot van vers 3 letterlijk: “en smaad heft hij niet op tegen zijn naaste” (zoiets “draagt”, of “verdraagt” hij niet).

4 In zijn ogen is de verwerpene veracht, maar wie de HEERE vrezen, eert hij. Heeft hij gezworen tot zijn schade, zijn eed verandert hij evenwel niet.

Met “de verwerpene” wordt de mens bedoelt die God verwerpt, die de HEERE niet vreest en die doet wat God uitdrukkelijk heeft verboden. Gezien het voorafgaande is daarmee bijvoorbeeld de lasteraar en de verspreider van roddelpraat bedoeld, en gezien het vervolg de onbetrouwbare volksgenoot die iets belooft maar zijn toezegging intrekt zodra die toezegging hem iets blijkt te gaan

kosten. Zulke mensen houdt de rechtvaardige op een afstand, omdat hij hun gedrag verafschuwt. Met hen wil hij niets te maken hebben. Maar mensen die ontzag hebben voor de HEERE, acht hij hoog.

Als de rechtvaardige merkt dat een eed die hij heeft gezworen in zijn nadeel is, herroept hij die niet. Hij lijdt liever schade dan dat hij zijn eed zou breken, want door dit te doen zou hij de naam van de HEERE oneer aandoen. Als hij iets beloofd heeft, dan doet hij het ook, zelfs al kost het hem erg veel. Zo had de HEERE dat in Zijn wet ook geboden:

“U mag geen valse eed afleggen in Mijn naam, en zo de naam van uw God ontheiligen. Ik ben de HEERE” (Lev, 19:12)

“Wanneer een man de HEERE een gelofte doet of een eed zweert om een verplichting op zich te nemen, dan mag hij zijn woord niet schenden; overeenkomstig alles wat uit zijn mond komt, moet hij doen” (Num. 30:2)

“Wanneer u de HEERE, uw God, een gelofte gedaan hebt, mag u niet aarzelen die na te komen, want de HEERE, uw God, zal dat zeker van u eisen, en dan zou er zonde in u zijn” (Deut. 23:21)

De profeet Zacharia zei later, in opdracht van God:

“Dit zijn de dingen die u doen moet: spreek de waarheid tegen elkaar, oordeel naar waarheid in uw poorten met een oordeel dat de vrede dient; bedenk in uw hart geen kwaad tegen elkaar en heb een valse eed niet lief, want dit alles is iets wat Ik haat, spreekt de HEERE” (Zach. 8:16-17)

De Here Jezus heeft Zijn discipelen zelfs voorgehouden:

*“U hebt eveneens gehoord dat tot de ouden gezegd is: ‘U zult geen valse eed zweren, maar de Heer uw eden houden’. Maar Ik zeg u helemaal niet te zweren, niet bij de hemel, want hij is [de] troon van God; niet bij de aarde, want zij is [de] voetbank voor zijn voeten, niet bij Jeruzalem, want zij is [de] stad van de grote Koning; niet bij uw hoofd zult u zweren, want u kunt niet één haar wit of zwart maken. **Laat uw woord ja echter ja zijn, [en uw] nee nee; en wat meer is dan dit, is uit de boze**” (Matth. 5:33-37)*

De Here heeft ons verboden te zweren. Ons gegeven woord moet zó betrouwbaar zijn, dat een eed ter bekrachtiging helemaal niet nodig is. Wat we beloven en zeggen, moeten we doen – altijd.

5 Zijn geld leent hij niet uit tegen rente, een geschenk ten nadele van de onschuldige aanvaardt hij niet. Wie deze dingen doet, zal niet wankelen, voor eeuwig.

In Gods wet wordt het heffen van rente volstrekt verboden. Mozes heeft tegen het volk Israël gezegd:

“Als u iemand van Mijn volk, een van de armen onder u, geld leent, dan mag u zich niet als een schuldeiser tegenover hem gedragen. U mag hem geen rente opleggen” (Exod. 22:25)

“En wanneer uw broeder in armoede raakt en met lege handen staat, dan moet u hem steunen, ook als hij een vreemdeling en bijwoner is, zodat hij bij u in leven blijft. U mag geen rente of winst van hem nemen, maar u moet uw God vrezen, zodat uw broeder bij u in leven blijft. U mag uw geld niet met rente aan hem lenen en u mag uw voedsel niet tegen winst geven” (Lev. 25:35-37)

Steekpenningen en vriendjespolitiek in de rechtspraak waren in Israël eveneens absoluut verboden. De door Mozes aangestelde leiders moesten “een afkeer hebben van winstbejag” (Exod. 18:21). In de wet staat:

“U mag het recht van de arme onder u niet buigen bij zijn rechtszaak. Houd u ver van bedrieglijke zaken. Een onschuldige en een rechtvaardige mag u niet doden, want Ik zal de schuldige niet rechtvaardig verklaren. U mag geen geschenk aannemen, want het geschenk maakt zienden blind en verdraait de woorden van de rechtvaardigen. U mag de vreemdeling niet onderdrukken, want u kent zelf de gesteldheid van de vreemdeling, omdat u zelf vreemdeling geweest bent in het land Egypte” (Exod. 23:6-9)

“Voor u geldt één recht, zowel voor de vreemdeling als voor de ingezetene, want Ik ben de HEERE, uw God” (Lev. 24:22)

“U mag het recht van de vreemdeling en de wees niet buigen” (Deut. 24:17)

De man die leeft zoals David in Psalm 15 beschrijft, zal volgens de psalmist “niet wankelen, voor eeuwig”. In het Hebreeuws staat hier: *le-olam*, d.w.z. “tot aan de eeuw”. In verband met een persoon betekent *le-olam* “zolang de persoon leeft”, “tot aan het onbekende moment van zijn overlijden”. Een rechtvaardig mens zal zijn leven lang overeind blijven staan, want God houdt hem staande.

Wanneer Israël had geleefd zoals David in Psalm 15 beschrijft, zou het voortdurend in het beloofde land hebben mogen wonen en in Gods nabijheid hebben mogen verkeren. Geen enkele vijand zou het volk dan hebben kunnen overwinnen of hebben kunnen schaden (Deut. 28:1-14). Maar Israël is afgeweken van de weg die Mozes en David hadden aangegeven. Daarom werd het getroffen door de vloek (Deut. 28:15-68) en is het in het land niet staande gebleven.

In de toekomstige eeuw (eon, of wereldtijdperk) zal de wet in het hart van het herstelde Israël zijn geschreven (Jer. 31:31-37) en zal de HEERE zelf maken, dat

het in Zijn verordeningen wandelt en Zijn bepalingen in acht neemt (Ezech. 36:22-32). Dan zal Gods volk gedurende die hele eeuw niet wankelen, maar als koningen en priesters van God en van de Messias op aarde regeren (Openb.1:6, 5:8-9, 20:6; vgl. Exod. 19:6, Jes. 61:6, 1 Petr. 2:5,9).

* * * * *